

20.01.2023

Literaturoznawstwo

Miasto potencjalne. Warszawa w latach 1945-1980 w wybranych utworach prozy polskiej

Autor/Redaktor: Piotr Prachnio

Wydawnictwo:: Instytut Literatury

ISBN: ISBN 9788367170130

Publikacja została poświęcona powojennej Warszawie z lat 1945–1980 oraz temu w jaki sposób uobecniła się ona w wybranych utworach Leopolda Tyrmanda, Stefana Kisielewskiego, Mirona Białoszewskiego, Pawła Hertza, Marii Dąbrowskiej, Tadeusza Konwickiego i Edmunda Niziurskiego.

W centrum uwagi Piotra Prachnio są obrazy Warszawy w latach 1945-1980 omawiane na podstawie wybranych utworów prozy polskiej. Krytyk skupił się na gatunkach, dziełach i autorach mniej do tej pory zbadanych. Dotyczy to w szczególności eseistyki Pawła Hertza, dzienników intymnych Marii Dąbrowskiej, Leopolda Tyrmanda i Stefana Kisielewskiego, powieści kryminalnych dwu ostatnich, a wreszcie... *Niewiarygodnych przygód Marka Piegusa* Edmunda Niziurskiego. W rozprawie utwory te pojawiają się obok dzieł niejako klasycznych w ramach badań nad Warszawą, bo tak należy traktować analizowane przez autora małe prozy Mirona Białoszewskiego czy *Małą apokalipsę* Tadeusza Konwickiego, ale i one czytane są oryginalne lub zjawiają się w nowym kontekście (Białoszewski obok Hertza), co daje efekt odkrywczy [...].

Po lekturze książki pozostaje przekonanie, iż Warszawa, o której opowiadają prozaicy, to przestrzeń złożona, skomplikowana i niejednorodna. Składają na nią budynki, ulice, miejsca, ale też ludzie, ubrania, idee, władza, gastronomia. To także miejsce, które żyje na przecięciu kilku czasów, zwłaszcza tego utraconego i tego projektowanego utopijnego. To przestrzeń negatywna i niestabilna, to miasto wykorzenione i wykorzeniane, ale też potencjalne, żyjące w cieniu minionej i wciąż możliwej zagłady. To wreszcie przestrzeń szczególnie etycznej odpowiedzialności, którą zdradzają prozaicy, troski o dzieje stolicy, o jej dawne oblicze, z którymi wiążą oni takie wartości jak różnorodność czy wolność.

(Z recenzji wydawniczej prof. dra hab. Macieja Urbanowskiego)

Sięgając po temat Warszawy i jej różne prezentacje w wybranych utworach prozy polskiej Piotr Prachnio pokazał, że miasto – czy to jako przedmiot refleksji w dziele

literackim, czy też jako składnik jego świata przedstawionego, miejsce akcji i tło opisywanych zdarzeń – jest ważnym obszarem badań, a ich podjęcie i umiejętne przeprowadzenie może zaowocować dotarciem do ukrytych treści literatury.

(Z recenzji wydawniczej dra hab. Andrzeja Karcza, prof. IBL PAN)

Spis treści

- WPROWADZENIE
- LITERATUROZNAWCZE BADANIA PRZESTRZENI
  - Badania przestrzeni w czasie specjalizacji poetyk
  - Geopoetyka
  - Idea urbanaliów
  - Topopoetyka
  - Ekopoetyka
- WARSZAWA POWOJENNA W WYBRANYCH PRACACH LITERATUROZNAWCZYCH
  - Mit utraconego starego miasta
  - Utracona wielokulturowość
  - Miasto na ruchomych piaskach
  - Skażenie materiału faktycznego
- DWA MIASTA. DOŚWIADCZENIE UTRATY RZECZY W MAŁYCH NARRACJACH MIRONA BIAŁOSZEWSKIEGO I ESEISTYCE PAWŁA HERTZA
  - Utraty rzeczy – inkorporacja czy introjekcja?
  - Pamięć historyczna
  - Warszawa – przestrzeń potencjalna
- GEOWŁADZA. ZARYS PROBLEMATYKI NA PODSTAWIE DZIENNIKÓW MARII DĄBROWSKIEJ, LEOPOLDA TYRMANDA I STEFANA KISIELEWSKIEGO
  - Władza
  - Warszawa
  - Mieszkańcy

Geowładza a warszawski wariabilizm

- BUDOWAĆ I RZĄDZIĆ. POWOJENNA ODBUDOWA I ROZBUDOWA WARSZAWY

Peryferia. Rozbudowa Warszawy w latach 70.

- ETYKA WOBEC PRZESTRZENI. ZARYS PROBLEMATYKI NA PODSTAWIE TEKSTÓW PROZATORSKICH MIRONA BIAŁOSZEWSKIEGO, PAWŁA HERTZA, LEOPOLDA

Pamięć o historii i różnorodności

Prawda i wolność. Miejska historia i różnorodność

- NIEPRZENIKNIONE OCZYWISTOŚCI. WARSZAWA W WYBRANYCH POWIEŚCIACH KRYMINALNYCH
- JESZCZE JEDEN LIST? WIARYGODNE I NIEWIARYGODNE W WARSZAWSKICH PRZYGODACH MARKA PIEGUSA
- MODA WARSZAWSKA. INDYWIDUALIZOWANIE PRZEZ UBIÓR W PROZIE LEOPOLDA TYRMANDA
- AHASWERUS. MIESZKANIEC PRZESTRZENI POTENCJALNYCH

„Wniebowstąpienie”

„Mała apokalipsa”

Ahaswerus. Warszawska legenda przybrana?

- ZAKOŃCZENIE

Rok publikacji: 2022

Strony: 212

Słowa kluczowe: miasto, proza polska